

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

CHRISTINE STIX-HACKL

przedstawiona w dniu 8 czerwca 2004 r.¹

I — Uwagi wstępne

II — Ramy prawne

A — Uregulowania wspólnotowe

1. Postępowanie w sprawie niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym stanowi jedno z czterech równoległych postępowań² dotyczących wykładni dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych³ (zwanej dalej „dyrektywą”). Przedmiotem tego postępowania, jak i pozostałych, jest ochrona przyznana przez prawo *sui generis* i zakres jego obowiązywania w dziedzinie zakładów sportowych.

2. Artykuł 1 dyrektywy zawiera przepisy dotyczące zakresu obowiązywania dyrektywy. Wyciąg z tego artykułu brzmi:

„1. Niniejsza dyrektywa dotyczy ochrony prawnej bazy danych w każdej formie.

2. Do celów niniejszej dyrektywy »baza danych« oznacza zbiór niezależnych utworów, danych lub innych materiałów [elementów] uporządkowanych w sposób systematyczny lub metodyczny, indywidualnie dostępnych środkami elektronicznymi lub innymi sposobami”.

1 — Język oryginału: niemiecki.

2 — Ponadto trwają postępowania w sprawach C-203/02, C-338/02 i C-444/02, w których w dniu dzisiejszym również przedstawiam opinie (wyroki z dnia 9 listopada 2004 r., Zb.Orz. str. I-11415, I-10497, I-10549).

3 — Dz.U. L 77, str. 20.

3. Rozdział III, zawierający art. 7–11, reguluje prawo *sui generis*. Wyciąg z art. 7 określającego przedmiot ochrony brzmi:

„1. Państwa Członkowskie ustanawiają dla producenta bazy danych, wymagającej jakościowej i/lub ilościowej istotnej inwestycji dla uzyskania, weryfikacji lub prezentacji jej zawartości prawo do ochrony przed pobieraniem danych i/lub wtórnym ich wykorzystaniem w całości lub w istotnej części, co do jakości i/lub ilości.

2. Do celów niniejszego rozdziału:

- a) »pobieranie danych« oznacza stałe lub czasowe przeniesienie całej lub istotnej części zawartości bazy danych na inny nośnik danych, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie;
- b) »wtórne wykorzystanie« oznacza każdą formę publicznego udostępnienia całości lub istotnej części zawartości bazy danych, przez rozpowszechnianie kopii, przez najem, transmisję on-line lub w innej formie. Pierwsza sprzedaż kopii bazy danych we Wspólnocie przez uprawnionego lub za jego zgodą wyczerpuje prawo do kontrolowania

dalszej odsprzedaży tej kopii we Wspólnocie.

Wypożyczenie do użytku publicznego nie jest pobieraniem danych lub wtórnym ich wykorzystaniem.

3. Prawo określone w ust. 1 może być przeniesione, odstąpione lub udzielone na podstawie licencji umownej.

[...]

5. Niedozwolone jest powtarzające się i systematyczne pobieranie danych i/lub wtórne ich wykorzystanie w nieistotnej części, jeśli czynności te są sprzeczne z normalnym korzystaniem z tej bazy danych lub w sposób nieuzasadniony naruszają słuszne interesy producenta bazy danych”.

4. Artykuł 8, regulujący prawa i obowiązki legalnych użytkowników, w ust. 1 przewiduje, co następuje:

„1. Producent bazy danych publicznie udostępnionej w jakikolwiek sposób nie

może stać na przeszkodzie legalnemu użytkownikowi bazy danych do pobierania danych i/lub wtórnego ich wykorzystania w nieistotnej części w jakimkolwiek celu, co do jakości i/lub ilości. W przypadku gdy legalny użytkownik jest uprawniony do pobierania danych i/lub wtórnego ich wykorzystania jedynie w części, niniejszy ustęp stosuje się tylko do tej części”.

3 kwietnia 1998 r. w sprawie transpozycji dyrektywy i brzmi następująco:

„Temu, kto sporządził

1) wykaz, tabelę, program lub podobny utwór zawierający zbiór znacznej liczby danych, lub

2) bazę danych wymagającą istotnych inwestycji dla uzyskania, weryfikacji lub prezentacji jej zawartości,

5. Artykuł 9 stanowi, że Państwa Członkowskie mogą przewidywać wyjątki od prawa sui generis.

przysługuje wyłączne prawo do dysponowania całością zawartości utworu lub jego istotną częścią pod względem jakościowym lub ilościowym w ten sposób, że sporządza on kopie i udostępnia je ogółowi”.

B — Prawo krajowe

6. Przed zmianą spowodowaną przez dyrektywę § 49 ust. 1 prawa autorskiego (1991/34) przewidywał, że wykazy, tabele, programy lub podobne utwory zawierające zbiór znacznej liczby danych nie mogą być zwielokrotniane bez zgody twórcy w terminie dziesięciu lat po ich opublikowaniu.

III — Stan faktyczny i postępowanie przed sądem krajowym

A — Część ogólna

7. Paragraf 49 ust. 1 prawa autorskiego został zmieniony ustawą nr 250 z dnia

8. Organizatorami zawodowych rozgrywek w piłce nożnej w najwyższych ligach są

w Anglii The Football Association Premier League Limited i The Football League Limited, a w Szkocji — The Scottish Football League. Premier League i Football League (na którą składają się Division One, Division Two i Division Three) łącznie obejmują cztery ligi. Przed każdym sezonem rozgrywek są ustalane terminarze meczów rozgrywanych w ciągu sezonu w każdej lidze. Dane przechowywane są w formie elektronicznej i są one indywidualnie dostępne. Terminarze meczów są przedstawiane między innymi w wydrukowanych broszurach, i to zarówno chronologicznie, jak i dla każdej drużyny grającej w danej lidze. Pary drużyn są podane w formie X przeciwko Y (np. Southampton przeciwko Arsenal). W każdym sezonie rozgrywanych jest ok. 2000 spotkań rozłożonych na 41 tygodni.

B — Część szczególna

9. Organizatorzy angielskich i szkockich rozgrywek w piłce nożnej zlecieli szkockiej spółce Football Fixtures Limited uregulowanie korzystania z terminarzy meczów na podstawie między innymi umów licencyjnych. Z kolei Football Fixtures Limited przeniosła swoje prawa do zarządzania terminarzami i korzystania z nich poza terytorium Wielkiej Brytanii na Fixtures Marketing Limited (zwaną dalej „Fixtures”).

10. Niniejsze postępowanie w sprawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy skargi Fixtures przeciwko Oy Veikkaus Ab (zwaną dalej „Veikkaus”). Według informacji sądu krajowego w odpowiednim okresie 1998–1999 r. Veikkaus wykorzystywała tygodniowo przeciętnie jedną czwartą danych dotyczących rozgrywek Premier League i innych lig do organizacji totalizatora sportowego (Vakioveikkaus, Tulosveto, Pitkäveto i Moniveto). Do Vakioveikkaus i Pitkäveto były wykorzystywane głównie dane dotyczące rozgrywek Premier League i Division One, a czasami także dane o rozgrywkach niższych lig. Udział wykorzystywanych tygodniowo danych wynosił około dwóch trzecich w przypadku Premier League i jednej trzeciej w przypadku Division One. W Tulosveto i Moniveto były co najwyżej wykorzystywane tylko niektóre rozgrywki. W odpowiednim okresie Veikkaus tygodniowo wykorzystywała ok. 80 rozgrywek do organizacji totalizatora, chodziło przy tym o mecze piłki nożnej z Anglii, ale także o rozgrywki z innych krajów europejskich, mecze hokeja na lodzie itp.

11. Veikkaus wykorzystywała wszystkie mecze piłki nożnej sezonu w Premier League oraz okazjonalnie także inne mecze do organizacji totalizatora. Co tydzień pobierano ok. 200 meczów do zakładów. Do celów wyboru odpowiednich rozgrywek zbierano tygodniowo dane o ok. 400 meczach, które uzyskiwano między innymi z Internetu, cza-

sopism lub bezpośrednio od klubów. Veikkaus sprawdza prawidłowość wybranych danych o rozgrywkach na podstawie różnych źródeł i w razie konieczności zmienia wybrane mecze. Zmiany są możliwe także podczas tygodnia, w którym rozgrywane są mecze. Roczny obrót osiągany przez Veikkaus z zakładów dotyczących meczów piłki nożnej w Anglii to dwucyfrowa kwota w milionach (euro).

potrzebne, gdy został rozegrany właściwy mecz. Hovioikeus uchylił więc wyrok käräjaoikeus i oddalił skargę. Korkein oikeus (najwyższy trybunał) nie dopuścił odwołania od tego wyroku.

12. W wyroku (S 94/8994) Vantaan käräjaoikeus rozstrzygnął, że terminarze meczów w rozumieniu § 49 ust. 1 prawa autorskiego w obowiązującej wówczas wersji są wykazem, który zawiera zestawienie znacznej liczby danych. Käräjaoikeus ustalił jednocześnie, że ochrona wykazów obejmuje jedynie zwielokrotnianie. Przy badaniu, czy została wykorzystana istotna część terminarzy meczów, należy uwzględnić kupony w całości. Sąd był zdania, że nastąpiło naruszenie ochrony wykazów i uznał skargę. Hovioikeus Helsinki rozstrzygnął natomiast w wyroku (S96/1304), że nie została naruszona ochrona wykazów, ponieważ dane do sporządzenia kuponów pochodziły z różnych źródeł i były sprawdzane bezpośrednio w Anglii, bowiem istniały rozbieżności pomiędzy danymi na kuponach a terminarzami meczów; ponadto kupony nie były już

13. Po wejściu w życie dyrektywy Fixtures wniosła skargi w Szwecji i w Finlandii, w których dążyła do ustalenia, że terminarze meczów są chronioną bazą danych w rozumieniu dyrektywy i że organizatorzy zakładów w obu krajach naruszają ochronę baz danych poprzez korzystanie bez zezwolenia z meczów zawartych w terminarzach meczów do organizacji zakładów.

14. Tekijäoikeusneuvosto (rada ds. prawa autorskiego) poproszona o przedstawienie opinii jest zdania, że według obowiązującego fińskiego prawa autorskiego ochrona bazy danych nie jest uwarunkowana tym, aby baza danych odpowiadała definicji z art. 1 ust. 2 dyrektywy. Ochrona baz danych jest zagwarantowana, jeżeli dla uzyskania, weryfikacji lub prezentacji zawartości bazy danych wymagane są istotne inwestycje. Na podstawie wymienionego wyroku hovioikeus Helsinki w przedmiocie ochrony wykazów Tekijäoikeusneuvosto stwierdził, że także na podstawie § 49 ust. 1 pkt 2 prawa autorskiego należy uważać za bazę danych

przedmiotowe terminarze meczów, w przypadku których dla uzyskania, weryfikacji lub prezentacji zawartości wymagane są istotne inwestycje, lecz jednak działania Veikkaus nie stanowiły naruszenia praw ochronnych dla tej bazy danych.

wymagana jest inwestycja« inwestycja ta musi dotyczyć samego wyznaczenia dat meczów i grających ze sobą drużyn i że niektóre inwestycje, których nie uwzględnia się przy ocenie mającej na celu sprawdzenie, czy przesłanki ochrony zostały spełnione, wchodzą w zakres sporządzania programów spotkań?

15. Według sądu krajowego panuje niejasność co do statusu prawnego w odniesieniu do pytania, czy przedmiotowe terminarze meczów stanowią chronioną bazę danych i jakie działania należy uważać za naruszenia ochrony baz danych na podstawie dyrektywy.

- 2) Czy dyrektywa ma na celu zapobieżenie temu, aby podmioty inne aniżeli autorzy programów spotkań korzystały bez zezwolenia z danych, które się w nich znajdują, dla potrzeb organizacji zakładów lub w innych komercyjnych celach?

IV — Pytania prejudycjalne

16. Vantaan käräjäoikeus wnosi do Trybunału o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w odpowiedzi na następujące pytania:

- „1) Czy przesłankę zawartą w art. 7 ust. 1 dyrektywy dotyczącej wymogu istnienia związku między inwestycjami a sporządzeniem bazy danych można interpretować w ten sposób, że w przypadku »uzyskania [zawartości]« i »uzyskania [zawartości], do którego
- 3) Czy w rozumieniu dyrektywy korzystanie z bazy danych przez Veikkaus dotyczy istotnej części tej bazy z punktu widzenia jej jakości lub ilości, gdy uwzględnia się fakt, że z danych dotyczących zaplanowanych spotkań wykorzystywane są jedynie dane dotyczące spotkań stanowiących przedmiot zakładów w danym tygodniu i wpisanych do tabel gier na dany tydzień i że dane dotyczące spotkań są uzyskiwane i weryfikowane w trakcie całego sezonu sportowego w oparciu o inne źródła, aniżeli informacje pochodzące od producenta bazy danych?».

V — W przedmiocie dopuszczalności

17. Zdaniem Komisji sąd krajowy nie przedstawił dostatecznie ram faktycznych. Nie jest więc jasne, jaki związek istnieje pomiędzy Premier League i Football League z jednej strony a Fixtures z drugiej strony, w szczególności niewystarczająco zostały przedstawione podstawa i zakres prawa Fixtures do dostępu do bazy danych obu lig. Ponadto brak jest informacji sądu krajowego w odniesieniu do pytania, czy Veikkaus pobierała lub wtórnie wykorzystywała zawartość bazy danych. Wreszcie pytania odsyłające w części dotyczyły zastosowania przepisów dyrektywy do konkretnego stanu faktycznego.

18. W przedmiocie tych zarzutów Komisji należy przypomnieć, że informacje w postanowieniach odsyłających powinny umożliwiać rządowi Państw Członkowskich i innym uczestnikom postępowania przedłożenie uwag na podstawie art. 23 statutu Trybunału. Trybunał powinien mieć na względzie, aby możliwość ta była zagwarantowana, przy czym należy wziąć pod uwagę, iż według przywołanego wyżej przepisu zainteresowanym podmiotom doręcza się jedynie postanowienia odsyłające⁴.

19. Z licznych uwag przedłożonych na podstawie art. 23 statutu Trybunału wynika, że informacje w postanowieniu odsyłającym umożliwiły Państwu Członkowskim — zresztą także Komisji — ustosunkowanie się w użyteczny sposób do pytań przedłożonych Trybunałowi.

20. W niektórych punktach przedmiotem pytań prejudycjalnych nie jest jednakże wykładnia prawa wspólnotowego, czyli dyrektywy, lecz zastosowanie dyrektywy do konkretnego stanu faktycznego. W odniesieniu do tego aspektu należy podzielić zdanie Komisji, że w ramach wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 234 WE nie jest to zadaniem Trybunału, lecz sądu krajowego, oraz że w niniejszym postępowaniu Trybunał powinien się ograniczyć do wykładni prawa wspólnotowego.

21. Według utrwalonego orzecznictwa Trybunału, w postępowaniu w trybie art. 234 WE, które opiera się na jasnym podziale kompetencji pomiędzy sądami krajowymi a Trybunałem, dla każdej oceny konkretnego stanu faktycznego właściwy jest sąd krajowy⁵.

4 — Wyrok z dnia 11 września 2003 r. w sprawie C-207/01 Altair Chimica, Rec. str. I-8875, pkt 25; postanowienia z dnia 30 kwietnia 1998 r. w sprawach połączonych C-128/97 i C-137/97 Testa i Modesti, Rec. str. I-2181, pkt 6, oraz z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie C-325/98 Anssens, Rec. str. I-2969, pkt 8.

5 — Wyroki z dnia 15 listopada 1979 r. w sprawie 36/79 Denkavit, Rec. str. 3439, pkt 12, z dnia 5 października 1999 r. w sprawach połączonych C-175/98 i C-177/98 Lirussi i Bizzaro, Rec. str. I-6881, pkt 37, z dnia 22 czerwca 2000 r. w sprawie C-318/98 Fornasar i in., Rec. str. I-4785, pkt 31, oraz z dnia 16 października 2003 r. w sprawie C-421/01 Traunfellner, Rec. str. I-11941, pkt 21 i nast.

22. Trybunał nie jest więc uprawniony do rozstrzygnięcia w przedmiocie stanu faktycznego postępowania przed sądem krajowym lub do stosowania interpretowanych przezeń przepisów wspólnotowych do krajowych środków lub faktów, ponieważ wyłącznie właściwy jest do tego sąd krajowy. Ocena poszczególnych zdarzeń w odniesieniu do bazy danych stanowiącej przedmiot niniejszego postępowania wymaga zatem oceny faktów, do której dokonania jest zobowiązany sąd krajowy⁶. W pozostałym zakresie Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne.

A — *Przedmiotowy zakres obowiązywania: pojęcie „baza danych”*

24. Veikkaus i rząd belgijski podnoszą, że w postępowaniu przed sądem krajowym w ogóle nie chodzi o bazę danych w rozumieniu art. 1 dyrektywy. Brak jest więc niezależności elementów.

VI — W przedmiocie zasadności: ocena

23. Pytania prejudycjalne przedłożone przez sąd krajowy dotyczą wykładni szeregu przepisów dyrektywy, a zasadniczo interpretacji określonych pojęć. Podniesione w nich aspekty należą do różnych dziedzin, należy je więc odpowiednio uszeregować. Niektóre pytania prawne dotyczą przedmiotowego zakresu obowiązywania dyrektywy, natomiast przedmiotem innych są przesłanki przyznania prawa sui generis i jego treść.

25. Wykładnia pojęcia „baza danych” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dotyczy jednej z zasadniczych przesłanek stosowania dyrektywy, a więc ogólnie przedmiotowego zakresu jej obowiązywania. Należy od tego odróżnić przedmiotowy zakres obowiązywania prawa sui generis, czyli określony w art. 7 dyrektywy „przedmiot ochrony”. Przepis ten wiąże się wprawdzie z prawną definicją „bazy danych”, jednakże w odniesieniu do przedmiotu prawa sui generis normuje szereg dodatkowych przesłanek. Oznacza to, że nie wszystkie bazy danych w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy jednocześnie stanowią przedmioty podlegające ochronie w rozumieniu art. 7 dyrektywy.

26. To rozróżnienie znajduje się także w motywach dyrektywy. I tak motyw siedemnasty dotyczy pojęcia bazy danych, a motyw dziewiętnasty przedmiotu prawa sui generis. Przytoczone tam przykłady nie są co prawda szczęśliwie dobrane, aby zobrazować różnice znaczeniowe: tak więc zarejestrowanie określonych utworów artystycznych

⁶ — Zobacz wyrok z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie C-448/01 EVN i Wienstrom, Rec. str. I-14527, pkt 59.

nych, np. muzycznych, nie stanowi nawet bazy danych, a zestawienie nagrań muzycznych nie należy do przedmiotów objętych ochroną. To ostatnie wynika jednakże z faktu, że w takim przypadku nawet nie istnieje baza danych.

przyjęty dopiero w 1996 r. Jak wynika z genezy dyrektywy, w szczególności z dokumentów Komisji, dyrektywa powinna przede wszystkim odzwierciedlać konwencją berneńską w zmienionym brzmieniu.

27. Spełnienie cechy „bazy danych” jest więc koniecznym, choć niewystarczającym warunkiem przyznania unormowanego w art. 7 prawa *sui generis*.

29. Wykładnia w świetle wspomnianych przepisów prawa międzynarodowego pojęcia „baza danych” nie prowadzi jednakże do żadnego rezultatu, ponieważ art. 1 ust. 2 dyrektywy zawiera prawną definicję, która — choć niezbyt precyzyjna — wymienia liczne przesłanki. W dalszej kolejności należy bliżej wyjaśnić ich znaczenie. Jednakże trzeba zwrócić uwagę, że Trybunał wprawdzie powinien udzielać sądowi krajowemu wskazówek użytecznych do rozstrzygnięcia sprawy przed tym sądem, jednakże zastosowanie do konkretnego przypadku zinterpretowanych przez Trybunał przepisów prawa wspólnotowego lub odpowiednich krajowych przepisów transponujących pozostaje zadaniem sądu krajowego.

28. Pierwszy punkt odniesienia dla wykładni pojęcia „bazy danych” stanowią przepisy prawa międzynarodowego, którym przypada funkcja orientacyjna. W pierwszym rzędzie należy do nich art. 10 ust. 2 Porozumienia dotyczącego Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej (TRIPS)⁷, jakkolwiek przepis ten nie zawiera wszystkich kryteriów z art. 1 ust. 2 dyrektywy. Następnie dochodzi do tego art. 2 ust. 5 samej zmienionej konwencji berneńskiej. Natomiast przepisy prawa międzynarodowego nowsze od interpretowanej dyrektywy nie mogą zapewnić stosownego kryterium. Dotyczy to na przykład art. 5 Traktatu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) o prawie autorskim, który został

30. Już konstrukcja art. 1 dyrektywy, który zawiera różne przepisy dotyczące baz danych, prowadzi w kierunku szerokiej wykładni. I tak zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywa dotyczy „bazy danych w każdej formie”. Okoliczność, że art. 1 ust. 3 ustanawia jeden wyjątek, mianowicie dla programów komputerowych, także przemawia za szeroką wykładnią pojęcia „baza danych”.

7 — Dz.U. 1994, L 336, str. 214.

31. Na poparcie szerokiej wykładni można przytoczyć także zamiar ustawodawcy wspólnotowego, jaki znajduje wyraz w genecie dyrektywy⁸.

Odpowiednie żądanie Parlamentu nie zostało wysunięte ani przez Radę, ani przez Komisję. Wymogi natury ilościowej, a mianowicie wymóg „istotnej inwestycji”, przewiduje dopiero regulacja dotycząca prawa ochronnego w art. 7 ust. 1 dyrektywy.

32. Dla określenia pojęcia „baza danych” istotne jest jednak spełnienie trzech przesłanek uregulowanych w art. 1 ust. 2.

33. Po pierwsze, musi istnieć „zbiór utworów, danych lub innych *niezależnych* materiałów [elementów]” (wyróżnienie pochodzi ode mnie). Nie trzeba przy tym dalej zgłębiać pytania, czy w postępowaniu przed sądem krajowym chodzi o dane czy elementy, ponieważ in concreto chodzi albo o dane rozumiane jako ciągi znaków przeznaczone do przedstawienia stanów faktycznych, tj. elementarnych komunikatów o potencjalnej zawartości informacyjnej⁹, albo o elementy stanowiące rozpoznawalne jednostki.

35. W niniejszym postępowaniu należy raczej zbadać, czy spełniona jest przesłanka niezależności danych lub elementów.

34. Z braku precyzji w dyrektywie nie jest jednak przy tym konieczne, aby chodziło o znaczną ilość danych lub elementów.

36. To kryterium jest rozumiane w ten sposób, że dane lub elementy nie mogą być powiązane albo przynajmniej mogą być rozdzielone bez utraty zawartości informacyjnej¹⁰, dlatego na przykład dźwięki lub obrazy z filmu nie są objęte zakresem dyrektywy. Możliwa wykładnia idzie w tym kierunku, aby koncentrować się nie tylko na wzajemnej zależności elementów, lecz również na zależności w ramach zbioru¹¹.

8 — Jens-Lienhard Gaster „Der Rechtsschutz von Datenbanken”, 1999, nr boczny 58 i nast.

9 — Josef Krähn „Der Rechtsschutz von elektronischen Datenbanken, unter besonderer Berücksichtigung des sui-generis-Rechts”, 2001, str. 7.

10 — Matthias Leistner „The Legal Protection of Telephone Directories Relating to the New Database Maker’s Right” [w:] *International Review of Industrial Property and Copyright Law*, 2000, str. 950 (956).

11 — Simon Chalton „The Copyright and Rights in Databases Regulations 1997: Some Outstanding Issues on Implementation of the Database Directive” [w:] *E.I.P.R.*, 1998, str. 178 (179).

37. Po drugie, dyrektywa obejmuje tylko takie zbiory, które są uporządkowane systematycznie lub metodycznie. W motywie dwudziestym pierwszym wyjaśnia się, iż nie jest konieczne, aby elementy te fizycznie były przechowywane w sposób zorganizowany. Przesłanka ta służy temu, aby wykluczyć nieuporządkowane zasoby danych i objąć jedynie zbiory zorganizowanych danych¹², tj. dane uszeregowane według określonych kryteriów¹³. Wystarczy przy tym, że zostanie określona struktura danych, a uporządkowanie powstanie dopiero poprzez zastosowanie odpowiedniego programu wyszukującego¹⁴, a więc głównie poprzez sortowanie, ewentualnie za pomocą indeksowania. Dotyczy to zarówno statycznych, jak i dynamicznych¹⁵ baz danych.

39. W rezultacie pojęcie „bazy danych” w art. 1 ust. 2 należy interpretować szeroko. Ograniczenia wynikają jednakże z unormowanych w art. 7 ust. 1 dyrektywy przesłanek przedmiotu ochrony.

B — Przedmiot ochrony: przesłanki (pytanie prejudycjalne pierwsze)

38. Po trzecie, art. 1 ust. 2 dyrektywy wymaga, aby dane były „indywidualnie dostępne środkami elektronicznymi lub innymi sposobami”. Tym samym samo przechowywanie danych nie jest objęte pojęciem „bazy danych” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy.

40. Warunkiem przyznania bazie danych prawa sui generis na podstawie art. 7 dyrektywy jest spełnienie przesłanek unormowanych w tym przepisie. Niniejsze postępowanie dotyczy wykładni niektórych z tych kryteriów.

41. W tym kontekście należy wskazać na prawniczą dyskusję co do pytania, czy do prawo sui generis powinno służyć ochronie świadczenia, czyli co do zasady działalności producenta bazy danych, czy rezultatowi powstałemu w jej wyniku. W tym aspekcie należy stwierdzić, że dyrektywa chroni bazy danych lub ich zawartość, jednakże nie zawarte tam informacje jako takie. W konsekwencji chodzi zatem o ochronę

12 — Matthias Leistner „Der Rechtsschutz von Datenbanken im deutschen und europäischen Recht”, 2000, str. 53 i nast.

13 — Silke von Lewinski [w:] Michel M. Walter (wyd.) „Europäisches Urheberrecht”, 2001, nr boczny 20 do art. 1 dyrektywy w sprawie ochrony prawnej baz danych.

14 — Herman M. H. Speyart „De databank-richtlijn en haar gevolgen voor Nederland” [w:] *Informatierecht/AMI*, 1996, str. 151 (155).

15 — Wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 6 do art. 1.

uzyskanego produktu, przy czym pośrednio jest chroniony dokonany przy tym nakład, tj. inwestycja¹⁶.

1. „Istotna inwestycja”

42. Przesłanki unormowane w art. 7 dyrektywy łączą się z tymi określonymi w art. 1 ust. 2. W rezultacie definicja przedmiotu ochrony jest węższa niż definicja „bazy danych” w rozumieniu art. 1.

43. Nowo wprowadzone dyrektywą prawo sui generis odwołuje się do skandynawskiego „Katalogrechte” (katalogu praw) i niemieckiego „geschriftenbescherminng”. Jednakże to podłoże nie może skłaniać do tego, aby przenosić do dyrektywy pojęcie rozwinięte w odniesieniu do tych prekursor-skich koncepcji w doktrynie i orzecznictwie. Dyrektywa powinna raczej stanowić kryterium wykładni prawa krajowego, przy czym dotyczy to także tych Państw Członkowskich, w których jeszcze przed wejściem w życie dyrektywy obowiązywały podobne przepisy. Także w tych Państwach Członkowskich wynika konieczność dostosowania przepisów krajowych do założeń dyrektywy.

44. Kluczowe pojęcie przy określeniu przedmiotu prawa sui generis stanowi zwrot „istotna inwestycja” w art. 7 ust. 1 dyrektywy. Ta przesłanka materialna jest sprecyzowana w ten sposób, iż istotność ta musi być „ilościowa i/lub jakościowa”. Dyrektywa nie przewiduje jednakże prawnych definicji tej alternatywy. Doktryna wymaga odpowiedniego wyjaśnienia od Trybunału. Żądanie to jest w pełni uzasadnione, ponieważ tylko w ten sposób zapewniona jest autonomiczna i jednolita wykładnia wspólnotowa. Naturalnie nie można zapomnieć, że stosowanie kryteriów wykładni ostatecznie przypada sądom krajowym, co zawiera w sobie ryzyko niejednolitego stosowania.

45. Jak wynika już z konstrukcji art. 7 ust. 1 dyrektywy, pojęcie „istotna inwestycja” należy rozumieć względnie. Według uzasadnienia do wspólnego stanowiska, w którym przepis ten uzyskał swe ostateczne brzmienie, powinny być chronione inwestycje dokonane w celu utworzenia i zestawienia zawartości bazy danych¹⁷.

16 — Malte Grützmaier „Urheber-, Leistungs- und Sui-generis-Schutz von Datenbanken”, 1999, 329; Georgios Koumantos „Les bases de données dans la directive communautaire” [w:] *Revue internationale du droit d'auteur*, 1997, str. 79 (117). Niektórzy autorzy uznają natomiast inwestycje za przedmiot ochrony (tak wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 3 do art. 7, oraz literatura powołana u Grützmaiera na str. 329 w przypisie 14).

17 — Wspólne stanowisko (WE) nr 20/95 przyjęte przez Radę w dniu 10 lipca 1995 r. (Dz.U. C 288, pkt 14).

46. Inwestycje mają się zatem odnosić do określonych czynności związanych ze sporządzeniem bazy danych. Artykuł 7 wymienia w związku z tym taksatywnie trzy czynności: uzyskanie, weryfikację i prezentację zawartości bazy danych. Ponieważ cechy te stanowią przedmiot innego pytania prejudycjalnego, ich znaczenie nie zostanie w tym miejscu poddane dokładniejszej analizie.

47. Jakie rodzaje inwestycji mogą być objęte tym pojęciem, wynika z motywu czterdziestego, którego ostatnie zdanie brzmi: „taka inwestycja może polegać na zaangażowaniu zasobów finansowych i/lub wydatkowaniu czasu, wysiłku i energii”. Według motywu siódmego chodzi o zaangażowanie [inwestycję] znacznych zasobów ludzkich, środków technicznych i finansowych.

48. Ponadto pojęcie „istotny” należy także rozumieć względnie, a mianowicie z jednej strony w odniesieniu do kosztów i amortyzacji¹⁸, a z drugiej strony w związku z zakresem, rodzajem i zawartością bazy danych, jak i dziedziną, do której należy¹⁹.

49. Chronione są więc nie tylko inwestycje, które w bezwzględnym aspekcie mają wysoką wartość²⁰. Kryterium „istotności” nie może jednakże być rozumiane tylko względnie. Jako rodzaj reguly de minimis w odniesieniu do inwestycji podlegających ochronie dyrektywa wymaga mianowicie także bezwzględnej dolnej granicy²¹. Można to wywnioskować z motywu dziewiętnastego, zgodnie z którym inwestycja musi być „dość znaczna”²². Ten próg powinien być jednak wyznaczony na niskim poziomie. Po pierwsze, daje to do zrozumienia motyw pięćdziesiąty piąty²³, w którym brak jest bliższego sprecyzowania wysokości. Po drugie, przemawia za tym okoliczność, że dyrektywa powinna prowadzić do harmonizacji różnych systemów. Po trzecie, zbyt wysoka dolna granica osłabiałaby zamierzoną przez dyrektywę funkcję, a mianowicie zachętę do inwestycji.

50. Niektórzy interwenienci w swoich uwagach na piśmie wyszli od tzw. teorii spin-off, według której produkty uboczne nie są objęte prawem ochronnym. Można chronić tylko takie dochody, które służą do amortyzacji inwestycji. Interwenienci ci wskazali, że stanowiąca przedmiot postępowania baza danych była konieczna do organizacji zawodów sportowych, tj. w tym celu została

18 — Wyżej wymieniona w przepisie 13 von Lewinski, nr boczny 9 do art. 7.

19 — Wyżej wymieniony w przepisie 16 Koumantos, str. 119.

20 — Wyżej wymieniona w przepisie 13 von Lewinski, nr boczny 11 do art. 7.

21 — Wyżej wymieniony w przepisie 9 Krähn, str. 138 i nast.; wyżej wymieniony w przepisie 10 Leistner, str. 958.

22 — Gunnar W. G. Karnell „The European Sui Generis Protection of Data Bases” [w:] *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.*, 2002, str. 994.

23 — J. van Manen „Substantial investments” [w:] „Allied and in friendship: for Teartse Schaper”, 2002, str. 123 (125).

utworzona. Inwestycja służy organizacji zawodów, a nie — lub nie wyłącznie — sporządzaniu bazy danych. Inwestycja została w każdym razie dokonana, także dlatego, że organizacja jest do tego zobowiązana. W przypadku bazy danych chodzi zatem tylko o produkt uboczny na innym rynku.

wykładni dyrektywy są i pozostają jej przepisy.

51. W niniejszym postępowaniu należy zatem wyjaśnić, czy i w jaki sposób teoria spin-off może odgrywać rolę przy wykładni dyrektywy, w szczególności prawa *sui generis*. W świetle podniesionych w tym postępowaniu wątpliwości odnośnie do ochrony baz danych, które są jedynie produktami ubocznymi, wydaje się konieczne odmitologizowanie teorii spin-off. Teorię tę można wyjaśnić, niezależnie od jej źródeł na płaszczyźnie krajowej, poprzez cel dyrektywy wywiedziony z motywów od dziesiątego do dwunastego, a mianowicie zachętę do inwestycji za pomocą polepszenia ich ochrony. Opiera się ona jednak także na myśli, że inwestycje powinny ulegać amortyzacji poprzez dochody z działalności głównej. Teoria spin-off wiąże się również z tym, iż dyrektywa chroni tylko takie inwestycje, które między innymi są konieczne do uzyskania zawartości bazy danych²⁴. Wszystkie te argumenty mają swoją wartość i powinny być uwzględnione przy wykładni dyrektywy. Jednakże nie może to prowadzić do wykluczenia wszelkich skutków „spin-off” jedynie w oparciu o teorię. Rozstrzygające dla

52. Przy rozwiązywaniu problemu prawnego stanowiącego przedmiot postępowania należy wyjść od pytania, czy przyznanie ochrony bazie danych zależy od zamiaru producenta, czy od celu bazy danych, jeśli są one różne. W związku z tym można byłoby poprzestać na wskazówce, że dyrektywa ani w art. 1, ani w art. 7 nie odnosi się do celu bazy danych. Gdyby ustawodawca wspólnotowy zamierzał unormować taką przesłankę, z pewnością uczyniłby to. Zarówno art. 1, jak i art. 7 wskazują bowiem, że ustawodawca wspólnotowy był całkowicie przygotowany do określenia szeregu przesłanek. Nic nie może tu zmienić powołany przez niektóre strony motyw czterdziesty drugi. Po pierwsze dlatego, że dotyczy on zasięgu prawa *sui generis*, a po drugie dlatego, że chodzi także o to, aby inwestycja nie doznała szkody.

53. Jednakże również z innych motywów dyrektywy, które dotyczą inwestycji i które podkreślają jej znaczenie, jak z motywu dwunastego, dziewiętnastego i czterdziestego, nie wynika żadna wska-

24 — Zobacz bardziej szczegółowo w tym kontekście P. Bernt Hugenholz „De spin-off theorie uitgesponnen” [w:] *Tijdschrift voor auteurs-, media- & informatierecht*, 2002, str. 161 i nast.

zówka, aby ochrona bazy danych zależała od jej celu.

54. W praktyce mogą się zdarzyć producenci, którzy poprzez bazę danych dążą do wielu celów. Może się przy tym zdarzyć, że dokonywanych w tym przypadku inwestycji nie można przyporządkować jednemu określone mu celowi bądź nie można ich rozdzielić. W takiej sytuacji kryterium celu bazy danych nie dostarczyłoby żadnego jednoznacznego rozwiązania. Inwestycja albo byłaby chroniona niezależnie od innego celu, albo w ogóle nie podlegałaby ochronie z powodu tego innego celu. Kryterium celu wydaje się zatem albo niemożliwe do zastosowania, albo niezgodne z celem dyrektywy. Wykluczenie ochrony baz danych służących wielu celom byłoby bowiem sprzeczne z celem zachęcania do inwestycji. Inwestycje w wielofunkcyjne bazy danych zostałyby tym samym ogromnie utrudnione.

55. Baza danych będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym jest przykładem tego, że sporządzenie bazy danych następuje także w celu organizacji terminarzy meczów. Każdorazowe sporządzanie własnej bazy danych dla każdego celu — możliwie prawie identycznej — byłoby

sprzeczne z podstawowymi zasadami ekonomicznymi i nie może podlegać dyrektywie.

56. W celu ustalenia, czy w okolicznościach postępowania przed sądem krajowym miała miejsce istotna inwestycja, należy zastosować wyżej przywołane kryteria do konkretnego stanu faktycznego. Według podziału kompetencji w postępowaniu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 234 WE należy to do sądu krajowego. W ramach oceny inwestycji w bazę danych należy w każdym razie wziąć pod uwagę okoliczności podlegające uwzględnieniu przy ustalaniu terminarza meczów, jak np. atrakcyjność meczu dla widzów, interesy bukmacherów, wykorzystanie handlowe przez kluby, inne zdarzenia na miejscu w planowanym terminie, odpowiednie rozłożenie geograficzne meczów oraz zapobieganie zakłóceniom porządku publicznego. Wreszcie do oceny należy włączyć także liczbę meczów. Ciężar udowodnienia tego, jakie inwestycje zostały dokonane, spoczywa na tym, kto powołuje się na prawo *sui generis*.

2. „Uzyskanie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

57. W niniejszej sprawie sporne jest, czy ma miejsce uzyskanie w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. Przepis ten chroni bowiem tylko

inwestycje dla „uzyskania”, „weryfikacji” lub „prezentacji” zawartości bazy danych.

58. Należy wyjść od celu prawa *sui generis*, a mianowicie ochrony producenta bazy danych. Można przy tym uznać sporządzenie za ogólne pojęcie obejmujące²⁵ uzyskanie, weryfikację i prezentację.

59. Postępowanie przed sądem krajowym dotyczy szeroko diskutowanego problemu prawniczego, a mianowicie czy — a w danym wypadku pod jakimi warunkami — i w jakim zakresie dyrektywa chroni nie tylko istniejące dane, ale także dane nowo utworzone przez producenta. Gdyby uzyskanie dotyczyło jedynie istniejących danych, również ochrona inwestycji obejmowałaby tylko uzyskanie takich danych. Przyjmując zatem za podstawę to rozumienie uzyskania, ochrona bazy danych w postępowaniu przed sądem krajowym zależy od tego, czy uzyskano istniejące dane.

60. Jednakże wychodząc od ogólnego pojęcia sporządzenia, czyli zaopatrzenia bazy danych w zawartość²⁶, mogą być objęte zarówno istniejące, jak i nowo utworzone dane²⁷.

61. Wyjaśnienie mogłoby przynieść porównanie użyte w art. 7 ust. 1 pojęcia „uzyskanie” z czynnościami, o których mowa w motywie trzydziestym dziewiątym dyrektywy. Zaraz na wstępie należy jednak zwrócić uwagę, że poszczególne wersje językowe różnią się między sobą.

62. Jeśli chodzi o pojęcie „Beschaffung” („uzyskanie”) użyte w niemieckiej wersji art. 7 ust. 1, może ono dotyczyć jedynie istniejących danych, ponieważ można uzyskać jedynie coś już istniejącego. Z tego punktu widzenia „Beschaffung” jest przeciwieństwem „Erschaffung” („utworzenie”). Do tego samego wniosku dochodzi się przy wykładni wersji portugalskiej, francuskiej, hiszpańskiej i angielskiej, które wszystkie bez wyjątku opierają się na łacińskim „obtenere”, tj. otrzymywać. Również wersje fińska i duńska zalecają wąską wykładnię. Wybrana przez niektóre strony postępowania szeroka wykładnia wersji niemieckiej i angielskiej oparta jest zatem na błędzie.

25 — Giovanni Guglielmetti „La tutela delle banche dati con diritto *sui generis* nella direttiva 96/9/CE” [w:] *Contratto e impresa. Europa*, 1997, str. 177 (184).

26 — Andrea Etienne Calame „Der rechtliche Schutz von Datenbanken unter besonderer Berücksichtigung des Rechts der Europäischen Gemeinschaften”, 2002, str. 115, przypis 554.

27 — Wyżej wymieniony w przypisie 16 Grützacher, str. 330 i nast.; wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 152.

63. Dalszych wskazówek dla właściwej wykładni „uzyskania” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy mógłby dostarczyć jej motyw trzydziesty dziewiąty, który stanowi motyw wprowadzający dla przedmiotu prawa sui generis. W odniesieniu do chronionych inwestycji motyw ten wymienia tylko dwa rodzaje czynności, tj. „uzyskanie” i „zgromadzenie” zawartości. Jednakże również tutaj pojawiają się problemy z powodu różnic pomiędzy poszczególnymi wersjami językowymi. W większości wersji dla określenia pierwszej czynności zostało użyte to samo pojęcie co w art. 7 ust. 1. Ponadto użyte wyrażenia wprawdzie nie zawsze opisują tę samą czynność, jednakże co do istoty dotyczą wyszukiwania i gromadzenia zawartości bazy danych.

64. Wersje językowe, które w motywie trzydziestym dziewiątym stosują dwa pojęcia różne od tych z art. 7 ust. 1 dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, iż obie wymienione czynności należy uważać za formy podrzędne uzyskania w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. Oczywiście nasuwa się wówczas pytanie, dlaczego motyw trzydziesty dziewiąty bardziej szczegółowo opisuje jedynie uzyskanie, ale już nie weryfikację czy przedstawienie. Te dwa ostatnie pojęcia pojawiają się dopiero w motywie czterdziestym.

65. Wersje językowe, które w motywie trzydziestym dziewiątym stosują to samo pojęcie, co w art. 7 ust. 1 dyrektywy, trzeba natomiast interpretować w ten sposób, że pojęcie „uzyskania” w motywie trzydziestym dziewiątym należy rozumieć w węższym zakresie, z kolei pojęcie użyte w art. 7 ust. 1 dyrektywy należy rozumieć w szerokim zakresie, tj. jako obejmujące także inną czynność wymienioną w motywie trzydziestym dziewiątym.

66. Wszystkie wersje językowe dopuszczają zatem wykładnię, zgodnie z którą „uzyskanie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy nie obejmuje wprawdzie czystego pozyskiwania danych, tj. generowania danych²⁸, czyli nie dotyczy fazy przygotowawczej²⁹, jednakże gdy tworzenie danych zbiega się z ich gromadzeniem i porządkowaniem, ma zastosowanie ochrona na mocy dyrektywy.

67. W tym kontekście należy przypomnieć, że nie można podzielać teorii spin-off. Tym samym przy uzyskiwaniu zawartości bazy danych także cel nie może odgrywać żadnej roli³⁰. Oznacza to jednakże, iż ochrona możliwa jest także wówczas, gdy uzyskanie nastąpiło najpierw dla czynności innej niż

28 – Wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 152.

29 – Wyżej wymieniony w przypisie 25 Guglielmetti, str. 184; wyżej wymieniony w przypisie 22 Karnell, str. 993.

30 – W przedmiocie reprezentowanych stanowisk zob. wyżej wymieniony w przypisie 24 Hugenholtz, str. 161 (164, przypis 19).

sporządzenie odpowiedniej bazy danych. Dyrektywa chroni bowiem uzyskanie danych także wówczas, gdy uzyskanie to nastąpiło nie w odniesieniu do bazy danych³¹. Przemawia to również za tym, aby włączyć w zakres ochrony zewnętrzną bazę danych, która wywodzi się z wewnętrznej bazy danych.

69. Jednakże nawet gdyby zakwalifikować czynności stanowiące przedmiot postępowania jako tworzenie nowych danych, mogłoby mieć miejsce „uzyskanie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. Byłoby tak wówczas, gdyby tworzenie danych następowało jednocześnie z ich przetwarzaniem i było z nim nierozdzielne.

3. „Weryfikacja” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

68. W świetle rozwiniętej powyżej wykładni pojęcia „uzyskania” zadaniem sądu krajowego będzie ocena czynności Fixtures. W pierwszym rzędzie chodzi przy tym o zakwalifikowanie danych i ich opracowanie, od ich uzyskania do włączenia do bazy danych stanowiącej przedmiot postępowania. Trzeba będzie ocenić, jak zakwalifikować ustalanie terminarzy meczów, tj. zasadniczo gromadzenie nazw drużyn i powiązanie par z miejscem i datą poszczególnych meczów. Za tym, że w niniejszym postępowaniu chodzi o istniejące dane, przemawia fakt, iż terminarz meczów przedstawia wynik rozmowy z wieloma uczestnikami, w szczególności z policją, klubami i fanklubami. Również z faktu, iż, jak stwierdziły poszczególne strony, dane zostały utworzone w innym celu niż sporządzenie bazy danych, można wywnioskować, że chodzi o istniejące dane.

70. Korzystanie z bazy danych dla przeprowadzania zawodów i ich gospodarczego wykorzystania wymaga bieżącej weryfikacji zawartości rozważanej bazy danych. Z akt wynika, że baza danych jest na bieżąco kontrolowana pod względem jej prawdziwości. Jeżeli taka kontrola wykaże konieczność zmian, podejmowane są niezbędne korekty.

71. Nie szkodzi, że niektóre z tych korekt nie stanowią weryfikacji zawartości bazy danych. Aby istniał przedmiot objęty prawem sui generis, jest jedynie konieczne, aby niektóre z podjętych czynności były zakwalifikowane jako weryfikacja w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy, a istotne inwestycje dotyczyły przynajmniej także części czynności objętych art. 7.

31 — Wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 5 do art. 7.

4. „Przedstawienie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

wykładni zakazanych czynności. Zgodnie z powyższym prawne definicje w art. 7 ust. 2 dyrektywy zyskują szczególne znaczenie.

72. Przedmiot prawa sui generis obok „uzyskania” i „weryfikacji” zawartości bazy danych stanowi także jej „przedstawienie”. Należy do tego nie tylko prezentacja bazy danych użytkownikowi, czyli format zewnętrzny, ale również format koncepcyjny, jak strukturyzacja zawartości. Lepszemu sortowaniu danych służą ogólnie system indeksowania i tezaursus. Jak wynika z motywu dwudziestego, z ochrony dyrektywy mogą korzystać również takie elementy dotyczące przeszukiwania baz danych³².

74. Artykuł 7 dyrektywy na pierwszy rzut oka zawiera dwie grupy przepisów zakazujących, lub, z punktu widzenia podmiotu uprawnionego, tj. producenta bazy danych, dwie różne kategorie praw. Podczas gdy ust. 1 normuje prawo do ochrony w odniesieniu do istotnej części bazy danych, ust. 5 zakazuje określonych czynności w stosunku do nieistotnych części bazy danych. Wychodząc od relacji istniejącej pomiędzy istotnym a nieistotnym, ust. 5 można jednak rozumieć także jako wyjątek od wyjątku wynikającego z ust. 1³⁴. Ustęp 5 powinien wykluczać obejście zakazu unormowanego w ust. 1³⁵, a zatem może też zostać zakwalifikowany jako klauzula ochronna³⁶.

C — Treść prawa ochronnego

73. Należy najpierw wspomnieć, że celem wprowadzenia prawa sui generis, ściśle rzecz biorąc, nie była harmonizacja prawa, lecz świadome utworzenie nowego prawa³³. Wykracza ono poza dotychczasowe prawa do rozpowszechniania i kopiowania. Powinno być ono uwzględnione także przy

75. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy normuje prawo producenta do ochrony przed określonymi czynnościami. Z tego wynika jednocześnie zakaz tych czynności, wobec których przysługuje prawo do ochrony. Czynnościami, wobec których przysługuje prawo do ochrony, a więc zakazanymi, są po pierwsze pobieranie, a po drugie wtórne wykorzystanie

32 — Wyżej wymieniony w przypisie 26 Calame, str. 116.

33 — Wyżej wymienione w przypisie 17 wspólne stanowisko (WE) nr 20/95, pkt 14 motywów.

34 — Wyżej wymieniony w przypisie 8 Gaster, nr boczny 492.

35 — Oliver Hornung „Die EU-Datenbank-Richtlinie und ihre Umsetzung in das deutsche Recht”, 1998, str. 116 i nast.; wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 180; wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 16 do art. 7.

36 — Wyżej wymienione w przypisie 17 wspólne stanowisko (WE) nr 20/95, pkt 14 motywów.

nie. Prawne definicje pojęć „pobieranie” i „wtórne wykorzystanie” znajdują się w art. 7 ust. 2 dyrektywy.

czynności, które prowadzą do tego, że dane są zarówno systematycznie, jak i metodycznie uporządkowane i indywidualnie dostępne, jak w pierwotnej bazie danych.

76. Zakaz unormowany w art. 7 ust. 1 nie obowiązuje jednak w sposób nieograniczony, lecz zakłada, że zakazanym działaniem objęta jest całość lub istotna część zawartości bazy danych.

77. Wychodząc od rozstrzygającego dla zastosowania art. 7 ust. 1 i ust. 5 kryterium „istotnej” lub „nieistotnej” części należy zatem w dalszej kolejności przeanalizować obie cechy. W związku z tym należy zbadać czynności zakazane na podstawie ust. 1 i ust. 5.

1. Istotne lub nieistotne części bazy danych (pytanie prejudycjalne trzecie)

a) Uwagi ogólne

78. W toku postępowania podniesiono, że art. 7 ust. 1 dyrektywy zakazuje tylko takich

79. Argument ten należy rozumieć w taki sposób, że stanowi on przesłankę zastosowania prawa *sui generis*. Czy taka przesłanka faktycznie istnieje, należy stwierdzić na podstawie przepisów o przedmiocie prawa ochronnego, w szczególności na bazie zawartych w art. 7 ust. 2 prawnych definicji czynności zakazanych zgodnie z art. 7 ust. 1.

80. Ani art. 7 ust. 1, ani art. 7 ust. 5 dyrektywy wyraźnie nie regulują powyższej przesłanki ani też nie zawierają do niej odniesienia. Z okoliczności, że „uporządkowanie systematyczne lub metodyczne” jest wyraźnie wspomniane w art. 1 ust. 2, jednakże brak go całkowicie w art. 7, można wysnuć przeciwny wniosek, iż ustawodawca wspólnotowy właśnie nie chciał uczynić tego kryterium przesłanką stosowania art. 7.

81. Jednakże również cel dyrektywy przemawia przeciwko temu dodatkowemu kryterium.

82. Ochrona unormowana w art. 7 została bym podważona przez takie dodatkowe kryterium, ponieważ zakaz uregulowany w tym przepisie mógłby być omijany poprzez prostą modyfikację części bazy danych.

nie stanowi kryterium oceny zgodności z prawem czynności podjętych w stosunku do bazy danych. Nie jest więc słuszne twierdzenie, że dyrektywa nie chroni danych, które zostały zestawione po modyfikacji lub innym ustrukturyzowaniu.

83. To, iż dyrektywa zamierza jednak zakazać także nowego zestawienia zawartości bazy danych, ukazuje motyw trzydziesty ósmy, w którym znajduje się wskazówka co do tego ryzyka i niedostateczności ochrony na podstawie prawa autorskiego.

b) Pojęcie „istotna część zawartości bazy danych” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

84. Dyrektywa służy właśnie utworzeniu nowego prawa ochronnego i nie można temu przeciwstawiać motywu czterdziestego szóstego, który dotyczy innego aspektu.

87. Celem tego pytania prejudycjalnego jest uzyskanie wykładni pojęcia „istotna część zawartości bazy danych” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. W odróżnieniu od innych kluczowych pojęć dyrektywy brak jest tu prawnej definicji. Została ona usunięta w trakcie procedury legislacyjnej, a ściślej na etapie wspólnego stanowiska Rady.

85. Nawet motyw czterdziesty piąty, według którego ochrona prawa autorskiego nie może być rozszerzona na same fakty lub dane, nie przemawia za dodatkowym kryterium. Nie oznacza to oczywiście, że ochrona rozciąga się także na same dane czy nawet na pojedyncze dane. Przedmiotem ochrony jest i pozostaje baza danych.

88. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy przewiduje dwie możliwości. Jak już wynika z brzmienia, istotność może mieć dwa źródła, ilościowe lub jakościowe. Tę konstrukcję wybraną przez ustawodawcę wspólnotowego należy interpretować w ten sposób, że część może być istotna również wtedy, gdy nie jest wprawdzie istotna w aspekcie ilościowym,

86. W rezultacie należy zatem stwierdzić, że systematyczne lub metodyczne przedstawienie takie samo jak w pierwotnej bazie danych

lecz jakościowym. Tym samym należy odrzucić tezę, według której zawsze musi istnieć również minimalny wymiar ilościowy.

89. Alternatywę ilościową należy rozumieć w ten sposób, iż trzeba ustalić wielkość części bazy danych, której dotyczy zakazana czynność. Powstaje przy tym pytanie, czy wskazany jest względny, czy bezwzględny sposób oceny. Oznacza to, że należy w tym względzie dokonać albo porównania właściwej ilości z całością zawartości bazy danych³⁷, albo też oceniać właściwą część jako taką.

90. Należy przy tym zauważyć, że podejście względne tendencyjnie działa na niekorzyść producentów dużych baz danych³⁸, ponieważ właściwa część staje się coraz mniej istotna wraz ze wzrostem wielkości całości. W takim przypadku ocena jakościowa dokonana uzupełniająco może oferować rekompensatę wówczas, gdy względnie niewielką właściwą część można jednak uważać za istotną pod względem jakościowym. Równie dobrze możliwe byłoby połączenie obu ilościowych sposobów oceny. Zgodnie z powyższym także względnie mała część mogłaby zostać zakwalifikowana jako istotna z powodu jej wielkości bezwzględnej.

91. Ponadto powstaje pytanie, czy ocena ilościowa może być połączona z jakościową. Oczywiście wchodzi to w grę tylko dla tych przypadków, w których w ogóle możliwa jest ocena pod względem jakościowym. W takim przypadku nic nie przemawia przeciwko temu, by oceniać właściwe części według obydwu metod.

92. W ramach oceny jakościowej w każdym razie odgrywa rolę wartość techniczna lub ekonomiczna³⁹. Tym samym może być objęta także część, która wprawdzie nie ma dużej objętości, ale pod względem wartości jest istotna. Jako przykład wartości list z dziedziny sportu wymienia się ich kompletność i dokładność.

93. Ekonomiczną wartość właściwej części oblicza się z reguły według braku popytu na rynku⁴⁰, który powstaje w wyniku tego, iż właściwa część jest pobierana lub wtórnie wykorzystywana nie na warunkach rynkowych, lecz w inny sposób. Ocena właściwej części i jej wartości ekonomicznej może być dokonana także z punktu widzenia działającego, tj. w świetle tego, co zaoszczędził podmiot pobierający lub wtórnie wykorzystujący.

37 — Zobacz m.in. wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 15 do art. 7.

38 — Wyżej wymieniony w przypisie 16 Grützmacher, str. 340.

39 — Wyżej wymieniony w przypisie 8 Gaster, nr boczny 495; wyżej wymieniony w przypisie 16 Grützmacher, str. 340; wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 15 do art. 7.

40 — Wyżej wymieniony w przypisie 9 Krähn, str. 162.

94. Wychodząc od zamierzonego przez art. 7 dyrektywy celu ochrony inwestycji przy ocenie istotności należy też zawsze brać pod uwagę inwestycje dokonane przez producenta⁴¹. Jak wynika z motywu czterdziestego drugiego, zakaz pobierania i wtórnego wykorzystania służy zapobieganiu powstawania szkody dla inwestycji⁴².

95. Punktami odniesienia dla ustalenia wartości właściwej części bazy danych mogą więc być także inwestycje, w szczególności koszty uzyskania⁴³.

96. Jeśli chodzi o próg istotności, również w dyrektywie nie ma odpowiedniej prawnej definicji. Według zgodnego poglądu doktryny, ustawodawca wspólnotowy świadomie pozostawił rozgraniczenie orzecznictwu⁴⁴.

97. Istotności nie można jednak uzależniać od tego, czy nastąpiła znaczna szkoda⁴⁵. Stosowna wskazówka w jednym z motywów, tj. na końcu motywu czterdziestego drugiego, nie może mianowicie być wystarczająca dla wyznaczenia progów ochrony tak wysoko. Poza tym wątpliwe jest, czy „znaczna szkoda” w ogóle może być przyjęta jako kryterium dla definicji istotności, ponieważ motyw czterdziesty drugi możnaby również rozumieć w ten sposób, iż „znaczna szkoda” należy uważać za dodatkową przesłankę w takim przypadku, w którym chodzi o istotną część, tj. kiedy istotność jest już stwierdzona. Nawet wspomniany w motywie ósmym skutek działania, a mianowicie „poważne gospodarcze i techniczne konsekwencje” nie może uzasadniać zbyt surowej oceny w odniesieniu do wyrządzania szkody. Oba motywy służą raczej podkreśleniu ekonomicznej konieczności ochrony baz danych.

98. W odniesieniu do oceny właściwych części bazy danych bezsporne jest, że czynności odbywają się co tydzień. Powstaje więc pytanie, czy w przypadku względnego sposobu oceny należy porównywać właściwe części z całością bazy danych, czy z całością z odpowiedniego tygodnia. Wreszcie możliwa byłaby kumulacja wszystkich właści-

41 — Zobacz wyżej wymieniony w przypisie 25 Guglielmetti, str. 186, wyżej wymieniony w przypisie 9 Krähn, str. 161, wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 172.

42 — Według jednego z poglądów wystarczy w tym przypadku abstrakcyjna możliwość wyrządzenia szkody; zob. wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 173; zob. wyżej wymieniony w przypisie 14 Speyart, str. 171 (174).

43 — Carine Doutrelepont „Le nouveau droit exclusif du producteur de bases de données consacré par la directive européenne 96/6/CE du 11 mars 1996: un droit sur l'information?” [w:] *Mélanges en hommage à Michel Waëlbroeck*, 1999, str. 903 (913).

44 — Wyżej wymieniony w przypisie 43 Doutrelepont, str. 913, wyżej wymieniony w przypisie 8 Gaster, nr boczny 496, wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 171, wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 15 do art. 7.

45 — Tak jednakże wyżej wymieniony w przypisie 22 Karnell, str. 1000, i wyżej wymieniony w przypisie 9 Krähn, str. 163.

wych części z każdego tygodnia w ramach całego sezonu rozgrywek i dopiero porównanie uzyskanej w ten sposób sumy z całością bazy danych.

2. Zakazy dotyczące istotnej części zawartości bazy danych (pytanie prejudycjalne drugie)

99. Wykładni skierowanej na cel prawa *sui generis* odpowiada zatem jedynie porównanie na podłożu czasowym tym samym dla właściwej części i dla całości. Porównanie takie może nastąpić albo na podstawie tygodniowej albo na podstawie sezonu rozgrywek. Jeśli dotyczy to więcej niż połowy meczów, w każdym razie można określić właściwą część jako istotną. Jednakże może też wystarczyć udział mniejszy niż połowa liczony od łącznej ilości wszystkich meczów, jeżeli udział w niektórych kategoriach meczów, na przykład Premier League, jest wyższy.

101. Z ustanowionego w art. 7 ust. 1 dyrektywy prawa producenta do ochrony przed określonymi czynnościami można wywieść zakaz tych czynności, a mianowicie pobierania i wtórnego wykorzystania. W szeregu motywów⁴⁶ czynności te są więc określane jako „nieuprawnione”.

102. W dalszej kolejności chodzi o wykładnię pojęć „pobieranie” i „wtórne wykorzystanie”. W tym zakresie należy dokonać wykładni odpowiednich prawnych definicji art. 7 ust. 2 dyrektywy. Przy tym również tutaj należy przypomnieć o celu dyrektywy, jakim jest wprowadzenie prawa ochronnego nowego rodzaju. Trzeba wziąć to pod uwagę jako kryterium orientacyjne przy wykładni obu pojęć.

100. W przypadku oceny wartości bezwzględnych należałoby tak długo kumulować właściwe części, aż zostanie przekroczony próg istotności właściwych części. Można więc ustalić moment, od którego można mówić o tym, że chodzi o istotne części.

103. Obydwu zakazanych czynności dotyczy to, że nie chodzi o cel lub zamiar użytkownika zawartości bazy danych. Nie jest więc także decydujące, czy korzystanie następuje w celach czysto komercyjnych. Rozstrzygające pozostają jedynie cechy wymienione w obu prawnych definicjach.

⁴⁶ — Zobacz np. motyw ósmy, czterdziesty pierwszy, czterdziesty drugi, czterdziesty piąty i czterdziesty szósty.

104. Obydwu zakazanych czynności dotyczy również to, że w odróżnieniu od uregulowań art. 7 ust. 5 oznaczają one nie tylko powtarzające się i systematyczne czynności. Ponieważ czynności, przeciwko którym przysługuje ochrona na podstawie ust. 1, muszą dotyczyć istotnych części zawartości bazy danych, ustawodawca wspólnotowy stawia tym czynnościom mniejsze wymagania niż czynnościom określonym w ramach ust. 5, który dotyczy nieistotnych części.

105. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na błąd w strukturze dyrektywy⁴⁷. Ponieważ także prawna definicja z art. 7 ust. 2 dotyczy całości lub istotnej części, niepotrzebnie powtarza tę już w ust. 1 unormowaną przesłankę. Unormowana w art. 7 ust. 2 prawna definicja w połączeniu z art. 7 ust. 5 prowadzi nawet do sprzeczności. Ustęp 5 zakazuje bowiem pobierania i wtórnego wykorzystania nieistotnych części. Interpretując więc pobieranie i wtórne wykorzystanie na podstawie prawnej definicji z art. 7 ust. 2 można byłoby dojść do osobliwego wniosku, że art. 7 ust. 5 zakazuje określonych czynności w odniesieniu do nieistotnych części tylko wówczas, jeżeli czynności te dotyczą całości lub istotnych części.

106. Strony wskazały także na aspekt konkurencji. Aspekt ten należy rozpatrywać

w świetle tego, że ostateczna wersja dyrektywy nie zawiera pierwotnie planowanej przez Komisję regulacji dotyczącej udzielania licencji przymusowych.

107. Przeciwnicy daleko sięgającej ochrony producenta bazy danych obawiają się, że przy takiej ochronie powstałoby ryzyko tworzenia monopolu, w szczególności w przypadku dotychczas swobodnie dostępnych danych: w ten sposób producent dysponujący pozycją dominującą na rynku mógłby jej nadużywać. W tym kontekście należy wspomnieć, że dyrektywa nie wyklucza stosowania reguł konkurencji prawa pierwotnego i wtórnego. Sprzeczne z konkurencją zachowanie producenta bazy danych nadal podlega tym regułom. Wynika to zarówno z motywu czterdziestego siódmego, jak i z art. 16 ust. 3 dyrektywy, zgodnie z którym Komisja sprawdza, czy stosowanie prawa sui generis prowadzi do nadużycia pozycji dominującej lub do innego naruszenia.

108. W niniejszym postępowaniu padło także pytanie o prawne zakwalifikowanie swobodnie dostępnych danych. W tej kwestii właśnie rządy interweniujące w niniejszym postępowaniu reprezentują stanowisko, że dane publiczne nie są chronione dyrektywą.

109. W tym kontekście należy po pierwsze podkreślić, że ochrona obejmuje jedynie

47 — Zobacz wyżej wymieniony w przypisie 16 Koumantos, str. 121.

zawartość bazy danych, a nie zawartość danych. Niebezpieczeństwem, że ochrona rozszerzy się także na informacje zawarte w bazie danych, można przeciwdziałać po pierwsze w ten sposób, by dokonywać, jak proponuję, odpowiednio wąskiej wykładni dyrektywy. Po drugie, istnieje obowiązek ustanowienia krajowych i wspólnotowych instrumentów prawa konkurencji w konkretnym przypadku.

110. Jeśli chodzi o ochronę danych tworzących zawartość bazy danych, której nie zna użytkownik danych, należy wskazać, iż dyrektywa zakazuje jedynie określonych czynności, mianowicie pobierania i wtórnego wykorzystania.

111. Podczas gdy unormowany w dyrektywie zakaz pobierania zakłada znajomość bazy danych, nie musi tak być w przypadku wtórnego wykorzystania. Do tej problematyki należy więc powrócić w kontekście wtórnego wykorzystania.

a) Pojęcie „pobierania” w rozumieniu art. 7 dyrektywy

112. Pojęcie „pobierania” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy należy interpretować na podstawie prawnej definicji zawartej w art. 7 ust. 2 lit. a).

113. Pierwszym elementem jest przeniesienie zawartości bazy danych na inny nośnik danych, przy czym może ono być stałe lub czasowe. Ze zwrotu „w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie” można wywnioskować, że ustawodawca wspólnotowy przyjął szerokie znaczenie za podstawę pojęcia „pobieranie”.

114. Objęte jest zatem nie tylko przeniesienie na nośnik danych tego samego typu⁴⁸, lecz także innego typu⁴⁹. Także samo drukowanie wchodzi w ten sposób w zakres pojęcia „pobieranie”.

115. Ponadto „pobieranie” nie może oczywiście być rozumiane w ten sposób, iż aby miał miejsce zakaz, pobrane części nie powinny się już znajdować w bazie danych. „Pobierania” nie można jednak interpretować tak szeroko, aby było nim objęte również przeniesienie pośrednie. Wymagane jest raczej bezpośrednie przeniesienie na inny nośnik danych. W odróżnieniu od „wtórnego korzystania” nie chodzi tu jednak o jakikolwiek aspekt upublicznienia. Wystarczy także przeniesienie prywatne.

48 — Wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 19 do art. 7.

49 — Wyżej wymieniony w przypisie 8 Gaster, nr boczny 512.

116. Jeśli chodzi o drugi element, mianowicie właściwy przedmiot bazy danych („cała lub istotna część”), można odwołać się do argumentów w przedmiocie istotności.

ochrona także przeciwko działaniom użytkowników niekomercyjnych.

117. Zadaniem sądu krajowego jest zastosowanie wyżej określonych kryteriów do konkretnego stanu faktycznego zawisłej przed nim sprawy.

120. Środki „wtórnego wykorzystania” wymienione w prawnej definicji, jak „rozpowszechnianie kopii”, „najem” i „transmisja on-line” należy rozumieć tylko jako przykładowe wyliczenie, jak wynika z dopowiedzenia „w innej formie”.

b) Pojęcie „wtórnego wykorzystania” w rozumieniu art. 7 dyrektywy

121. Pojęcie „udostępnienia” należy w razie wątpliwości interpretować szeroko⁵⁰, jak daje do zrozumienia dopowiedzenie „każda forma” w art. 7 ust. 2 lit. b). Same pomysły⁵¹ lub szukanie informacji jako takie przy użyciu bazy danych⁵² nie są natomiast objęte.

118. Z prawnej definicji art. 7 ust. 2 lit. b) dyrektywy wynika, że wtórne wykorzystanie dotyczy publicznego udostępnienia.

122. Niektóre strony twierdzą, że dane były publicznie znane. Kwestia, czy tak jest, dotyczy oceny konkretnego stanu faktycznego, która należy do sądu krajowego.

119. Poprzez świadome użycie pojęcia „wtórne wykorzystanie” zamiast „wtórne użycie” ustawodawca wspólnotowy zamierzał wyjaśnić, że powinna być zagwarantowana

50 — Wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 27 do art. 7.

51 — Wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 31 do art. 7.

52 — Wyżej wymieniony w przypisie 16 Grützmacher, str. 336.

123. Jednakże nawet gdyby sąd krajowy doszedł do wniosku, że chodzi o dane publicznie znane, nie wyklucza to jeszcze, aby części bazy danych zawierające dane publicznie znane mimo to korzystały z ochrony.

124. W art. 7 ust. 2 lit. b) dyrektywy znajduje się bowiem także regulacja dotycząca wyczerpania prawa ochronnego. Ma ono miejsce tylko pod określonymi warunkami. Jeden z nich brzmi „pierwsza sprzedaż kopii”. Można z tego wywnioskować, że wyczerpanie może nastąpić jedynie w przypadku takich ucieleśnionych przedmiotów. Jeżeli wtórne wykorzystanie następuje w inny sposób niż poprzez kopię, wyczerpanie nie ma miejsca. W odniesieniu do transmisji on-line jest to także wyraźnie stwierdzone w motywie czterdziestym trzecim. Prawo sui generis obowiązuje zatem nie tylko w przypadku pierwszego „publicznego udostępnienia”.

125. Ponieważ dyrektywa nie powołuje się na liczbę transakcji dokonanych po pierwszym „publicznym udostępnieniu”, liczba ta nie może odgrywać żadnej roli. Jeżeli zatem chodzi o istotną część zawartości bazy danych, jest ona chroniona również wówczas, gdy została uzyskana z niezależnego źródła, jak w postaci drukowanej lub Inter-

netu, a nie z samej bazy danych. W odróżnieniu od pobierania „wtórne wykorzystanie” obejmuje bowiem także pośrednie sposoby uzyskania zawartości bazy danych. Pojęcie „transmisji” należy zatem interpretować szeroko⁵³.

126. Zadaniem sądu krajowego będzie zastosowanie wymienionych kryteriów do konkretnego stanu faktycznego sprawy przed nim zawisłej.

127. W uzupełnieniu do pytań prejudycjalnych wskazano, że w przypadku, gdy nie chodzi o istotne części, należałoby zbadać, czy ma miejsce powtarzające się i systematyczne pobieranie lub wtórne wykorzystanie nieistotnych części (zob. odpowiednie argumenty w moich opiniach w sprawach C-203/02, C-338/02 i C-444/02).

53 — Wyżej wymieniona w przypisie 13 von Lewinski, nr boczny 38 do art. 7.

VII — Wnioski

128. Proponuję, aby na pytania prejudycjalne Trybunał odpowiedział w następujący sposób:

1. Zawartą w art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych przesłankę, że inwestycje muszą dotyczyć sporządzenia bazy danych, należy interpretować w ten sposób, że uzyskanie i skierowane nań inwestycje, w przypadku jak w postępowaniu przed sądem krajowym, obejmuje inwestycje, które dotyczą ustalenia danych meczów i par drużyn, a zestawienie terminarzy meczów obejmuje także inwestycje, które pozostają nieistotne w ramach badania przesłanek ochrony.
2. Przewidzianą w dyrektywie ochronę przed pobieraniem lub wtórnym wykorzystywaniem należy rozumieć w ten sposób, że podmioty inne niż twórcy terminarzy meczów nie mogą bez zezwolenia korzystać z danych zawartych w tych terminarzach w celach organizacji zakładów i innych czynności komercyjnych.
3. Może chodzić o istotną część zawartości bazy danych co do jakości lub ilości w rozumieniu dyrektywy także wówczas, gdy w tygodniowo wydawanych kuponach losowych z danych z terminarzy meczów wykorzystywane są jedynie dane meczów wymagane na dany tydzień i gdy dane te podczas całego sezonu są uzyskiwane i weryfikowane z innych źródeł niż twórcy bazy danych.